

РЕЦЕНЗИЯ

**от проф. д-р Мариета Иванова Костянева, дм,
въз основа на заповед No P-109-170/28.04.2026**

Относно: дисертационния труд и автореферат на **Д-р Мария Стоева Стоева - Миланова** на тема „**Контрол на миопията**”, с научен ръководител: Чл.-кор. проф. д-р Христина Групчева, дмн, FEBO, FICO(Hon), FBCLA, FIACLE, за присъждане на образователна и научна степен „доктор” по научна специалност „Офталмология”

Биографични данни

Д-р Мария Стоева през периода 1997–2002 год. следва медицина в Медицински Университет “Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна. Придобива специалност по очни болести през 2016год. От 2017год. е последователно хоноруван асистент и преподавател (от 2018 год.) в Катедра по оптометрия и професионални болести, МУ “Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна. През 2019 год. е зачислена за редовен докторант в МУ-Варна. От 2019 год. до момента работи като лекар, специалист по очни болести в Университетска специализирана болница по очни болести за активно лечение - Варна (УСБОБАЛ).

Обща характеристика на дисертационния труд

Структурата на представената за защита дисертация е съобразена със съвременните стандарти за изготвяне на подобен труд. Дисертационният труд съдържа 225 страници. За неговото онагледяване са използвани 34 таблици и

49 фигури. Библиографската справка обхваща 256 литературни източника, от които 4 на кирилица и 252 на латиница.

След увод (3 стр.), в дисертационния труд са включени следните основни раздела: Литературен обзор (79 стр.); Цели и задачи (1 стр.); Методология (16 стр.); Резултати (40 стр.); Дискусия (42 стр.); Изводи (2 стр.); Заключение; Приноси; Приложения; Публикации във връзка с дисертационния труд; Библиография.

Актуалност и значимост на темата на дисертацията

Представеният от д-р Мария Стоева дисертационен труд е посветен на миопията (късогледство) и нейния контрол. Високото глобално разпространение на миопията, значителното ѝ въздействие върху качеството на живот и риска от патологични усложнения я определят като социално значим и актуален проблем. Счита се, че честотата на миопия ще продължи да се увеличава в световен мащаб, засягайки 5 милиарда души до 2050 г. и ще се стигне до така наречената миопична пандемия. Появата на миопия в по-ранна възраст е тревожен аспект от нейната епидемиология и представлява значителен рисков фактор за прогресия ѝ до високостепенно късогледство. Високостепенната миопия (-5 или повече диоптъра) е свързана с повишен риск от увредата и загуба на зрение поради дегенеративни изменения в макулата, зрителния нерв и периферната ретина, отлепване на ретината, миопична хориоидална неоваскуларизация, глаукома и катаракта. Контролът на тази аметропия е обект на обширни изследвания и се е превърнал в клиничен фокус. Методите за контрол на миопията са се увеличили през последните години. Разработени са различни възможности за забавяне на прогресията ѝ – атропин в ниски концентрации (0,01%; 0,05%), ортокератология с употреба на Орто-К

лещи, използване на прогресивни, би- и мултифокални стъкла и меки мултифокални контактни лещи, очила или контактни лещи с дефокусиращ дизайн, насърчаване на дейности на открито за деца. Проучванията в България показват, че голяма част от децата не преминават препоръчителните прегледи при офталмолог и липсва ефективна държавна политика за навременно откриване при децата с проблеми в зрението. Всичко изложено определя актуалността и значимостта на темата на дисертационния труд.

Литературният обзор е обемен и изчерпателен, в рамките на 79 страници (35% от дисертационния труд). В него е извършено подробно проучване на литературните източници. Литературният обзор е написан интелигентно, компетентно и с добро познаване на проблема. В него са отразени теориите за поява на миопията. Разгледани са класификацията, епидемиологията и диагностика ѝ. Описани са рисковете и усложненията при миопия. Отразени са оптичните и хирургически средства за корекция на миопия. Разгледани са методите за контрол на миопията, както и новите тенденции в методите за контрол.

Цели и задачи на дисертацията. Целта и задачите на дисертационния труд са правилно и ясно формулирани.

Основната цел на дисертацията е: "...изследване и анализ на демографските характеристики и степен на миопията, както и оценка на клиничната ефикасност на приложените методи за контрол на късогледство за период от 5 години на пациенти на възраст между 6 и 16 г. от гр. Варна, преминали проследяване в УСБОБАЛ-Варна."

За изпълнение на тази цел д-р М. Стоева си е поставила 6 основни задачи.

В частта "**Методология**" д-р М. Стоева е подбрала единицата на наблюдение и критериите за подбор на лицата за изследване. В проучването са изследвани

общо 92 пациенти, преминали проследяване на територията на УСБОБАЛ – Варна за период от 5 години. Дефинирани са критериите за подбора на участниците: пациенти на възраст между 6 и 16 год.от гр. Варна с миопия и рефрактивна грешка $\leq -2.00D$, цилиндрична рефракция не повече от 1.00D и анизометропия не повече от 1.50D. Пациентите са вербални, без психически разстройства, с липса на анамнеза за очни операции или травми или за системни заболявания, които биха могли да повлияят качеството на зрение. Родителите/настойниците на обхванатите деца са подписали декларация за информирано съгласие.

Изследването е проведено за 5-годишен период от 01.09.2020 г. до 01.09.2025 г. Акцентът на дисертационната работа и респективно значимостта ѝ се крие в дълговременното проследяване на миопичните пациенти.

Използваните клинични методи са авторефрактометрия с циклоплегия и допълнително скиаскопия с Ретиноскоп Heine Beta® 200, определяне на най-добре коригираната зрителна острота с използване на проектор на оптоптики Huvitz HCP-7000 (153), определяне на субективните признаци на базата на въпросник. Извършени са оптична биометрия с използване на ZEISS IOLMaster 700 с SWEPT Source Biometry® (първият биометър, съчетаващ OCT технологията в биометрията) и роговична топография с роговичен топограф Pentacam®, Oculus (OCULUS, Optikgeräte GmbH). Използвана е класификацията на ІМІ за определяне и оценка на степента на миопия на включените в проучването пациенти. Трябва да се подчертае, че в проучването са използвани високоспециализираните изследвания със съвременна апаратура, точно определени за поставените цел и задачи. По отношение на приложените терапевтични методи пациентите са разпределени в четири рандомизирани групи: I-ва група – Атропинови капки 0.01%, в комбинация с монофокални очила; II-ра група – Мултифокални контактни лещи - Add

+1.50D; III-та група – Орто-К лещи (DRL®, CMI, IV-та група – Монофокални очила – Контролна група.

Резултати: Получените резултати са стройно изложени и много добре онагледени с таблици и фигури (21 таблици и 31 фигури). Изложението им следва поставените задачи. Използваните статистически методи са точно и правилно приложени, за да се направят необходимите изводи. Получените резултати са плод на собствено проучване. Усвояването на методите за диагностициране и проследяване на миопията, както и терапевтичните подходи за предотвратяване на прогресията ѝ, са силните положителни страни на дисертационния труд.

В „Дискусия“ д-р Стоева използвайки литературните си познания, в разгърнатата форма, обсъжда и обобщава получените в проучването данни.

Направените 7 изводи са свързани и отразяват извършените изследвания:

- Контролът на миопията изисква персонализиран подход
- Прогресията на миопията корелира с възрастта на пациента, появата на късогледство и с тежестта му
- Рискови фактори за прогресия на миопия се очертават женският пол (OR 1.83), двамата родители миопи (OR 2.57), годишната прогресия в $SE \leq -1.00D$ (OR 3.43), ранната възраст на поява ≤ 13 г. (OR 4.19) и абсолютната стойност на $SE \leq -6.00D$ (OR 6.43).
- След 2 години проследяване се наблюдава тенденция към по-голяма миопизация и по-голямо аксиално удължение във всички възрастови групи
- Най-ефикасни за контрол на аксиалната прогресия са Орто-К лещите, следвани от атропиновите капки и МКЛ
- Болката, замъгленото зрение и главоболието имат най-силно влияние

върху зрителната функция и нормалната перцепция на участниците

- Най-добри резултати относно качеството на живот са докладвани от групата пациенти, коригирани с мултифокални и Орто-К лещи

Приносите в дисертационния труд имат познавателен и приложно-практически характер: За пръв път у нас е направена оценка на субективните признаци и качество на живот на пациенти в детска и юношеска възраст с миопия като е извършен анализ на връзката им със социо-демографските характеристики, навици и метод за контрол на миопията. Изготвени са въпросници за оценка на качеството на живот. Установени са предимствата на контрола на миопия чрез Орто-К лещи. Създаден е рисков профил за прогресия на миопия на деца и юноши с късогледство от гр. Варна.

Във връзка с дисертационния си труд д-р Мария Стоева е представила 2 публикации, в които е първи автор и всички са излезли от печат. Авторефератът представя в сбита форма най-същественото от дисертационния труд.

Заключение:

Дисертационният труд на д-р М. Стоева е насочен към възможностите на съвременната медицина за внимателно наблюдение и ранна интервенция на миопичната прогресия. Всички подходи за контрол на миопия имат важна роля за намаляването на общата заболяваеност. Все още няма консенсус в глобален мащаб относно стратегиите за приложението на различни интервенции за контрол на миопията. Атропиновите капки и ортокератологичните лещи се открояват от останалите налични подходи с висока ефикасност и забавят аксиалната прогресия. Дългият и комплексен път на клинициста към успешния контрол на миопията минава през изследването и проследяването на отделните индивиди клинично, субективно и в сферата на качеството на

живот.

Оценката ми за представения от д-р М. Стоева дисертационен труд на тема „Контрол на миопията” е положителна, със следните аргументи:

1. актуалност и значимост на темата,
2. използване на модерни методи за диагностика и проследяване на миопията, както и усвояване на съвременни терапевтични подходи по отношение на прогресията ѝ.
3. продължителен период на проследяване на обхванатите деца и резултати, получени като лично дело на дисертанта.

Надявам се, че дисертантката ще продължава и в бъдеще да се развива като специалист и научен работник в областта на детското очно здраве.

С настоящата рецензия изразявам убеждението си, че трудът отговаря на възприетите изисквания за присъждането на образователна и научна степен „доктор” в Закона за развитие на академичния състав в Република България.

Препоръчвам на членовете на почитаемото Научно Жури да гласуват положително за присъждане на д-р Мария Стоева образователната и научната степен ”ДОКТОР” по офталмология.

Заличено на основание чл. 5, §1, б. „В” от Регламент (ЕС) 2016/679
--

Проф. М. Кофарева-Костянева

29.05.2026г.